

NASTAVNI PLAN ZA OBRAZOVANJE Omladinskih lidera/ki¹

Nacionalna Asocijacija Praktičara/ki Omladinskog Rada – NAPOR

mart 2015.

¹ Текст који је пред Вама преузет је из публикације „Наставни план за образовање омладинских лидера/ки и омладинских радника/ца“ која је креирана као резултат процеса ревизије НАПОР механизма у периоду од децембра 2014. до марта 2015.

ŠTA JE OMLADINSKI RAD I NJEGOVA SVRHA?

Prema usvojenim „Smernicama za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada“ (Zlatibor, 14. mart 2009.) Nacionalne asocijacije praktičara/ki omladinskog rada – NAPOR, osnovna svrha omladinskog rada je pružanje podrške mladima u procesu osamostaljivanja, tako što im omladinski radnik/ca pomaže u ličnom i socijalnom razvoju kako bi postali aktivni članovi/ce društva i učesnici/e u procesu donošenja odluka. Ideja omladinskog rada je stvaranje sigurnog okruženja i mogućnosti za aktivno učešće mladih na dobrovoljnoj osnovi u procesu sticanja kompetencija, vrednosti i uverenja.

Omladinski rad:

- a) je komplementaran formalnom obrazovanju;
- b) sprovodi se od strane omladinskih radnika/ca;
- c) sprovodi aktivnosti koje koriste metode neformalnog obrazovanja i informisanja.

NEKOLIKO REČI O OBRAZOVNIM PROGRAMIMA...

Dostupno obrazovanje za omladinske radnike/ce je jedan od osnovnih preduslova za razvoj profesionalnosti i osiguranju kvaliteta u omladinskom radu. Cilj nastavnih planova je da omoguće svim zainteresovanim osobama da steknu znanja, veštine i stavove potrebne za kvalitetno bavljenje omladinskim radom. Nastavni planovi za dva nivoa zanimanja u oblasti omladinskog rada (*asistent u programima omladinskog rada i koordinator programa omladinskog rada*) po prvi put su usvojeni od strane Skupštine NAPOR 2011. godine, a potom je nastavni plan pilotiran u praksi kroz tri generacije. Nakon pilotiranja i sprovedenih evaluacija, uočena je potreba za revizijom nastavnih planova koja je sprovedena kroz konsultativni proces 2014/15 godine. Tokom ovog procesa revidirani su i standardi zanimanja, pri čemu je došlo do promena naziva zanimanja iz asistenta programa omladinskog rada u omladinskog lidera(aktivistu) i koordinatora programa omladinskog rada u omladinskog radnika/cu. Ova dva zanimanja ne treba posmatrati kao I i II nivo složenosti zanimanja, nego kao dva zanimanja koja su usmerena na dve različite oblasti u omladinskom radu.

Standardi zanimanja predstavljaju polazna osnovu za razvoj nastavnih planova. Nastavni planovi su doživeli izmene u odnosu na realističnije postavljanje ishoda učenja kao i metoda izvođenja obuka. Ovo se prvenstveno odnosi na korišćenje mogućnosti onlajn učenja prateći razvoj internet tehnologije kako bi smanjili časove direktnog rada koji je usmeren na savladavanje teorija, a povećali broj časova direktnog rada predviđen za interaktivno i iskustveno učenje. Prednost ovakvog rada je i celokupno smanjenje troškova sprovođenja obuka čime se povećava mogućnost za njeno učestalije sprovođenje.

Nastavni planovi zasnivaju se na metodologiji neformalnog obrazovanja i pružaju balans između teorijskog i praktičnog rada. Teorijska znanja obuhvaćena ovim planovima ekstrahovana su iz prakse u omladinskom radu, a pored toga što predstavljaju osnovu za praktičnu nagradnju, nužna su i da se omladinski rad konačno prepozna kao primenjena akademska disciplina. Praktični rad, naravno, čini suštinu omladinskog rada i stoga mu je posvećena dužna pažnja i u ovim nastavnim programima. Poseban fokus je stavljen i na mentorstvo i superviziju, kroz koje budući omladinski radnici/e uče prvenstveno kako da uče, kako da se samoprocenjuju i razvijaju svoj individualni plan daljeg profesionalnog razvoja.

Ovaj dokument sadrži bitne odrednice nastavnih planova za omladinske radnike i radnice. U njemu su predstavljeni svi elementi, ciljevi, ishodi i načini rada koje sadrže i obuhvataju obrazovni programi. Takođe, pored metoda, očekivanih kompetencija polaznika/ca, predviđenih obaveza, nalaze se i konkretizovani sadržaji svakog modula, gde se detaljno mogu pogledati teme i područja koja će se obrađivati tokom trajanja kursa.

Obe obuke osposobljavaju polaznike/ce za aktivan rad i angažovanje u omladinskom radu. Svaki polaznik/ca usvaja i razvija potrebne stručne kompetencije i kvalifikacije za obavljanje predviđenih poslova, a njihov detaljan opis nalazi se u dokumentu „Kvalifikacije i klasifikacija za tri nivoa zanimanja omladinskih radnik/ca u zajednici.“²

FORMALNO ILI NEFORMALNO OBRAZOVANJE?

Nastavni planovi koji su pred vama sprovodiće se putem neformalnog obrazovanja, kao adekvatan odgovor na trenutnu situaciju na terenu. Ovaj pristup stvara uslove za inkluzivno okruženje u kojem će svim zainteresovanim biti omogućeno da prođu obuku za omladinske radnike/ce. Međutim, to ne znači da ne bi trebalo raditi na uvođenju formalnog obrazovanja za omladinski rad. Gledajući dugoročno u odnosu na nove generacije omladinskih radnika/ca, uvođenje formalnog obrazovanja doprinosi smanjenju troškova u stručnom osposobljavanju kadra. Svako obrazovanje košta, čime dolazimo do dupliranja troška ukoliko neko ko želi da se profesionalno bavi omladinskim radom, prvo mora da studira biologiju, pedagogiju, sociologiju, a potom da stiče dodatne kompetencije putem neformalnog i implicitnog učenja. Uvođenjem formalnog obrazovanja smanjio bi se celokupni trošak stručnog obrazovanja, što nipošto ne isključuje celoživotno učenje i kontinuirano usavršavanje.

² Dokument se može pronaći na elektronskoj adresi www.napor.net u odeljku „Dokumenti“

Program usavršavanja iz oblasti omladinskog rada sadrži dve obuke i osposobljava polaznike/ce za rad u različitim oblastima omladinskog rada. Svaka obuka sadrži module koji su značajni za sticanje znanja i veština iz oblasti omladinskog rada, kao i praksu koja predstavlja značajan aspekt obrazovanja i usavršavanja.

Moduli za omladinskog lidera/aktivistu	Moduli za omladinskog radnika/cu
1. Osnove omladinskog rada	1. Omladinski rad u zajednici i adolescentski razvoj
2. Osnove komunikacije i prihvatanja različitosti	2. Individualni i grupni rad
3. Osnove projektnog ciklusa	3. Liderstvo u omladinskom radu i transformacija konflikata
4. Liderstvo i aktivizam u omladinskom radu	4. Upravljanje projektima i volonterski menadžment
5. Informisanje mladih	5. Praksa u omladinskom radu
6. Praksa u omladinskom radu	6. Mentorsto i supervizija
7. Mentorsto i supervizija	

Predviđeni moduli koncipirani su tako da pružaju mogućnosti polaznicima/ama da usvoje neophodna znanja, veštine i sposobnosti za delovanje i rad u oblastima omladinskog rada. Obuhvataju široke i značajne oblasti koje predstavljaju osnovu rada sa mladima. Nastavni plan sadrži module, specifične zadatke i načine rada koji će polaznicima/ama omogućiti sticanje kompetencija za rad pod supervizijom i samostalni rad.

Struktura svakog modula predviđa onlajn učenje koje je predviđeno za savladavanje teoretskog znanja i direktan rad sa grupom koji je namenjen interaktivnom učenju, učenju iz iskustva i korišćenju grupe kao resursa za učenje. Moduli predviđaju samostalni rad, rad u grupi i timu, rad pod supervizijom i mentorstvom, kritički osvrt i promišljanje, istraživanje literature, aktivno učestvovanje u nastavnim i praktičnim aktivnostima, sprovođenje akcija, radionica, realizaciju prakse, pisanje eseja.

Svaka obuka traje od 6- 8 meseci (ukupno 300 sati aktivnog rada), dok se praksa odvija simultano tokom trajanja ostalih modula. Realizacija prakse za omladinskog lidera/aktivistu započinje nakon završenog trećeg modula, a na obuci za omladinskog radnika/cu nakon završenog drugog modula.

Predviđeni programi i sadržaji rada realizovaće se putem aktivnih metoda učenja i nastave koje omogućavaju optimalno angažovanje i iskustveno učenje polaznika/ca i omogućavaju aktivno učešće. Metode koje se primenjuju zastupljene su u neformalnom obrazovanju: predavanje, diskusije, debate, individualni rad, rad u parovima i malim grupama,

radioničarski oblik rada, simulacije, igre uloga, rešavanje problema, istraživanje literature, pisanje eseja, mentorski i samostalni rad, interaktivna nastava, konsultacije.

PRAKTIČNI RAD

Praksa, odnosno praktični rad je najvažniji aspekt ovakve vrste obuke u kojoj se stiču praktična znanja i veštine za rad sa mladima. Iz tog razloga je važno da postoji veza između same obuke i organizacija civilnog društva iz koje polaznici/e dolaze ili organizacija ka kojima gravitiraju, da bi se obezbedili uslovi za kvalitetno obavljanje praktičnog rada. U okviru svake obuke obavlja se po jedna profesionalna praksa u trajanju od 100 časova. Kontakt sati i sati predviđeni za planiranje su definisani u okviru svakog pojedinačnog nastavnog plana.

Tokom praktičnog rada, polaznicima/ama će biti obezbeđeno mentorstvo od strane osoba koje imaju ekspertizu iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Cilj je sticanje novih znanja iz oblasti neformalnog obrazovanja u omladinskom radu, kao i praktikovanje konkretnih veština koje su potrebne u direktnom radu sa mladima.

U okviru prakse, obavezna je jedna poseta mentora/ke.

MENTORI

Tokom kurseva, polaznicima su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju i ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kurseva.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 7 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i putem internet tehnologije.

SVRHA I CILJ OBUKA

OBUKA ZA OMLADINSKE LIDERE/KE (AKTIVISTE/KINJE)

Ova obuka ima cilj da obuči osobe koje pružaju podršku mladima kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Osnovna svrha jeste podsticanje mladih na aktivizam, kvalitetno provođenje slobodnog vremena i informisanje mladih.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca, a uz podršku i superviziju predpostavljenog koji može, ali ne mora biti omladinski radnik/ca.

OBUKA ZA OMLADINSKE RADNIKE/CE

Obuka za omladinske radnike/ce priprema polaznike/ce za složenije zadatke i osposobljava ih da razvijaju i koordiniraju projekte za mlade kroz različite aktivnosti i projekte u zajednici, kreirane na osnovu društvenih, ponašajnih, zdravstvenih, razvojnih i sigurnosnih potreba mladih. Takođe, oni nadgledaju omladinske lidere/ke (aktiviste/kinje) i samostalni su u obavljanju sopstvenog posla. Uloga ovog zanimanja je da podstiče lični i socijalni razvoj mladih kroz razvijanje socijalnih veština, vrednosti i uverenja.

Posao se može obavljati kroz zaposlenje u udruženjima mladih, za mlade, omladinskim klubovima, centrima, domovima omladine, socijalnim službama, kancelarijama za mlade, vladinim institucijama i socijalnim službama imajući u vidu politike i uputstva poslodavca.

Zaposlena osoba je u velikoj meri samostalna u donošenju odluka pod direktnim nadgledanjem menadžera/ke programa i/ili direktora/ke. U okviru ove kvalifikacije obuhvataju se osobe koje nadgledaju mlade koji su deo programa (npr. izvršenja vaspitnog naloga i vaspitne mere posebne obaveze prema Zakonu o maloletnim počiniocima krivičnih dela).

Za ovo zanimanje neophodno je razumevanje specifične kulture i istorije ciljne grupe, kao i saradnja sa svim relevantnim službama i institucijama lokalne zajednice.

KURIKULUM ZA OMLADINSKE LIDERE/KE (AKTIVISTE/KINJE)

I MODUL - OSNOVE OMLADINSKOG RADA

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Upoznavanje polaznika/ca sa konceptom omladinskog rada (istorijat, principi, vrednosti, tipovi omladinskog rada) - Upoznavanje polaznika/ca sa karakteristikama i značajem neformalnog i implicitnog učenja - Ukazivanje na značaj poznavanja i poštovanja etičkog kodeksa u omladinskom radu - Upoznavanje sa osnovnim procedurama zaštite i sigurnosti dece i mladih - Upoznavanje sa ciljnom grupom, potrebama mladih i zajednice - Upoznavanje sa osnovama omladinske politike i njenim akterima	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da: - razumeju poveznicu između omladinskog rada, formalnog obrazovanja, neformalnog i implicitnog učenja; - poznaju aktivnosti omladinskog rada za kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih i prevenciju rizičnog ponašanja; - razumeju osnovne principe, vrednosti i značaj omladinskog rada u zajednici i njihov uticaj na razvoj mladih; - poštuju etički kodeks omladinskih radnika/ca u radu, promovišu ga i održavaju profesionalne odnose sa mladima; - obezbede sigurnost i zaštitu dece i mladih u svom radu, bezbedno okruženje za rast i razvoj i promociju zdravih stilova života - procene potrebe mladih i okruženja u kojem deluju - poznaju aktere omladinske politike i sprovode aktivnosti u saradnji sa njima

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanju teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- ko su mladi u R. Srbiji, definicije (različite grupe mladih)
- definicija omladinskog rada u zajednici, istorijat, vrednosti, principi i tipovi
- etički kodeks u omladinskom radu
- formalno obrazovanje, neformalno i implicitno učenje
- teorijski deo zaštite i sigurnosti dece i mladih u omladinskom radu
- akteri omladinske politike u Srbiji

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Upoznavanje sa ciljnom grupom mladih; svrha omladinskog rada u zajednici; vrednosti, principi i tipovi omladinskog rada u zajednici; primena metoda neformalnog obrazovanja, korišćenje okruženja slobodnog vremena mladih za njihov rast i razvoj, uloga omladinskih radnika/ca u zajednici; iskustveno učenje; zaštita i sigurnost dece i mladih; bezbedno okruženje za rast i razvoj, promovisanje zdravih stilova života kroz omladinski rad; elementi i osnove etičkog kodeksa u omladinskom radu, akteri omladinske politike u Srbiji.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimalno 20 časova (3 radna dana)

Predložena literatura:

- NAPOR smernice za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada
- NAPOR etički kodeks omladinskih radnika i radnica
- Kalaba. V. (2008): "Kako razumeti omladinski rad u zajednici", Beograd, Forum Syd Balkans Programme
- Vojnić Tunić, K. (2008) Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici, Subotica, Centar za omladinski rad
- "Grupa Hajde da..." (2003); "Neformalno obrazovanje – nevidljiva strana društva"
- Marković, D. (ured.) (2005): "Neformalno obrazovanje u Evropi. Korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG", Beograd, Grupa Hajde da...
- Rodić, M, Radić D, Kalaba. V., (2013); "Zaštita i sigurnost dece i mladih u omladinskom radu", Novi Sad, Centar za omladinski rad
- NAPOR, KOMS, NAKZM (2015): „Rečnik omladinske politike“

- Janjić, B, i Beker, K; (2011): „Lokalni servisi podrške-uključivanje dece i odraslih sa invaliditetom u redovne aktivnosti lokalne zajednice“

Zadatak nakon modula:

Posete udruženjima mladih i za mlade koje sprovode omladinski rad sa osnovnim ciljem razumevanja primene omladinskog rada u praksi. Preporuka je da udruženja budu akreditovana za primenu i unapređenje standarda omladinskog rada. Od polaznika/ce se očekuje da se kroz minimum 3 radna dana (24 časa):

- upozna sa radom/programima/aktivnostima omladinskog rada koje udruženje/a sprovode
- učestvuje u aktivnostima omladinskog rada (ulične akcije, radionice, tribine i sl.)

Na osnovu praktičnog iskustva napisati esej: “Uloga omladinskog rada (sa fokusom na slobodno vreme) za razvoj mladih“

Esej treba da sadrži refleksiju na lično iskustvo i povezivanje sa relevantnim teorijama. Ukupan broj reči: 1500-2000.

II MODUL – Osnove komunikacije i prihvatanja različitosti

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Upoznati polaznike/ce sa osnovama i značajem verbalne i neverbalne komunikacije - Upoznati polaznike/ce sa principima asertivne komunikacije - Upoznati polaznike/ce sa pojmom konflikta, fazama razvoja i individualnim stilovima pristupa konfliktima; - Upoznavanje polaznika/ca sa pojmovima stereotipa, predrasuda i diskriminacije, uključujući lični i društveni nivo - Osvestiti praktičnu primenu	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa: - budu svesni soptvene neverbalne i neverbalne komunikacije, kao i da razumeju komunikaciju sagovornika, - budu sposobni da se izražavaju asertivno, - primenjuju tehniku aktivnog slušanja, - da prepoznaju konflikt kao sastavni deo svakodnevnog života i uvide njegov potencijal za razvoj, - poznaju faze razvoja konflikata, - da umeju da se nose sa konfliktima na ličnom nivou, - razvijaju sposobnost učenja iz

osnovnih principa i vrednosti u omladinskom radu

- **Upoznavanje sa osnovama interkulturalnog učenja, kao osnovnim procesom učenja iz različitosti.**

različitosti,

- razumeju pojmove stereotipa, predrasuda i diskriminacije, kao i da započinju proces sticanja svesti o sopstvenim stereotipima i predrasudama,
- budu sposobni i spremni da prepoznaju različite oblike diskriminacije u svom okruženju, posebno ka socijalno isključenim grupama i na njih adekvatno reaguju,
- razviju kritički način razmišljanja o diskriminaciji i socijalnoj isključenosti iz uloge omladinskog rada,
- započnu proces razvijanja sposobnosti podsticanja kritičkog razmišljanja mladih i preispitivanja njihovih stavova o pitanjima ljudskih prava.

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Definicije komunikacije, asertivnosti, aktivnog slušanja,
- Literatura o konfliktima (neutralna priroda konflikta i njegov pozitivni potencijal), uključujući faze razvoja konflikata
- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima,
- Konvencija o pravima deteta,
- Zakon o zabrani diskriminacije,
- Uloga zaštitnika građana.

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Verbalna i neverbalna komunikacija, Aktivno slušanje; Asertivnost; Faze razvoja konflikta (osnove), Upoznavanje sa ljudskim pravima (koncept, međunarodni dokumenti); Upoznavanje sa pojmovima stereotipi, predrasude i diskriminacija, Oblici diskriminacije, Osnove interkulturalnog učenja kao učenja iz različitosti; Socijalno isključene grupe mladih, Postavljanje pitanja u razvojne svrhe.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 25 časova (4 radna dana)

Predložena literatura:

- Brander, P. i drugi (2007); KOMPAS: Priručnik za obrazovanje mladih za ljudska prava, Grupa Hajde da..., Beograd
- Fisher S, Ludin J, Williams S, Abdi D.I., Smith R & Williams S. (2000) Working with Conflict, Skills and strategies for action, Zed Books, London
- Čitanka ljudskih prava, Centar za ljudska prava, 2001, Sarajevo
- Vučković Šahović, N. (2000) Prava deteta i međunarodno pravo, Jugoslovenski Centar za prava deteta, Beograd
- Lederach, J. P. (2003): "The little book of conflict transformation", Good Books,
- Thompson, N. (2003) Promoting equality, Challenging discrimination and oppression, Palgrave Macmillan, New York
- All different / all equal, Education pack, (1995), Council of Europe, Strasbourg
- Rosenberg, M. B. (2003) Nenasilna komunikacija, Jezik života, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek
- Vukosavljević, N. (2000) NENASILJE? Priručnik za treninge iz nenasilne razrade konflikata za rad sa odraslima, Centar za nenasilnu akciju, Sarajevo
- T-kit Youth Transforming Conflict (2012), Council of Europe Publishing, Strasbourg
- Bilten VelikiMali, tema broja: "Diskriminacija", (jun2010), Beograd
- Bilten VelikiMali, tema broja: "Prava osoba sa invaliditetom", (jun2010), Beograd
- Jarić, V., Radović, N. (2011); „Rečnik rodne ravnopravnosti“, Beograd
- GTZ (2003) sar.; „Vršnjačka medijacija: Od svađe slađe“ - Priručnik za voditelje radionica iz oblasti obrazovanja za veštine medijacije

Zadatak nakon modula:

Na osnovu praktičnog iskustva napisati esej: «Uticaj aktivnosti omladinskog rada na smanjenje diskriminacije u mojoj zajednici» Esej treba da da sadrži refleksiju na lično iskustvo, poveznicu sa socijalno isključenim grupama iz sopstvene zajednice i relevantnim teorijama. Ukupan broj reči: 1500 - 2000.

III MODUL ONLAJN OSNOVE PROJEKTOG CIKLUSA

Onlajn učenje– Osnove projektnog ciklusa

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela koji će se obrađivati kroz praksu, a koji obuhvata sledeće oblasti:

CILJEVI:

- Sticanje osnovnih veština potrebnih za pisanje projekata i upravljanje projektima.
- Upoznati polaznike/ce sa osnovama projektnog ciklusa.
- Upoznati polaznike/ce sa resursima koji sačinjavaju projekat.
- Upoznati polaznike/ce sa načinom pisanja izveštaja o obavljenom projektu.

ISHODI UČENJA:

Od polaznika se očekuju da po završetku kursa:

- razumeju projektni ciklus i umeju da ga implementiraju.
- umeju da izvrše analizu potreba mladih/zajednice za potrebe projekta.
- napišu jednostavan projekat na temu s kojom su upoznati, a u skladu sa utvrđenim potrebama.
- prate izvršavanje i procene uspeh projekta.
- napišu izveštaj za projekat koji su vodili.

TEME:

Elementi projektnog ciklusa; Načini utvrđivanja potreba; Pisanje predloga projekta (elementi projektne prijave); Osnove vođenja projekta (upravljanje resursima); Osnove praćenja i evaluacije; Pisanje izveštaja

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Predložena literatura:

- T-kit 3, Project management, Savet Evrope
- Adirondack, S. (2002); Sve o upravljanju, uspešno upravljanje dobrovoljnim (nevladinim) organizacijama i lokalnim grupama, London Voluntary Service Council, Građanske inicijative, Beograd

Zadatak nakon modula:

Napisati jednostavan projekat u obrascu koji je dostavljen od strane NAPOR-a. Projekat treba da se odnosi na praktičan rad koji polaznik/ca planira da sprovodi u okviru obuke. Obrazac treba da sadrži;

- kratak opis projekta,
- opis ciljne grupe i njeno stanje u okruženju u kojem deluje,
- 1 jedan cilj,
- najviše 3 podcilja,
- detaljan opis aktivnosti,
- očekivane rezultate,
- tabelu sa aktivnostima i vremenskim okvirom,
- evaluaciju,
- jednostavan budžet koji je potreban da se sprovede akcija (troškovi gore navedenih aktivnosti)

Projekat treba da bude najviše 2-3 strane, kucane Times New Roman 12 ili Arial 11, bez razmaka.

IV MODUL – LIDERSTVO I AKTIVIZAM U OMLADINSKOM RADU

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Upoznavanje polaznika/ca sa konceptom aktivizma i volontiranja u	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa: –razumeju značaj i svrhu

funkciji razvoja zajednice

- **Upoznavanje sa različitim tipovima liderstva**
- **Osposobljavanje polaznika/ca da koriste različite pristupe u podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih, podrazumevajući:**

a) **samostalno planiranje i organizovanje radionica baziranih na potrebama i interesovanjima mladih, koristeći metode radioničarskog rada**

b) **samostalno planiranje i organizovanje aktivnosti slobodnog vremena (*filmske večeri, takmičenja u sportskim igrama, umetničke večeri, debate, i sl*)**

c) **planiranje i facilitiranje sastanka**

d) **organizovanja i vođenja uličnih akcija zajedno sa mladima**

e) **održavanja prezentacija za mlade**

-

omladinskog aktivizma i volontiranja u funkciji razvoja zajednice

–poznaju različite oblike aktivnosti usmerene na kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma, kao i da ih samostalno pripremaju i sprovode (*kulturno-umetničke, sportske, zabavne aktivnosti, debate, radionice, ulične akcije, sastanci*)

–poznaju različite tipove liderstva

–da budu u stanju da prepoznaju potrebe grupe, pojedinaca/ki i zajednice i da motivišu mlade za aktivizam i aktivno učešće

–da poznaju i primenjuju metode neformalnog obrazovanja i radioničarskog rada, uključujući planiranje radionica

–poseduju veštinu facilitacije grupnog rada (vođenje sastanaka sa mladima)

–poseduju organizacijske veštine (*organizovanje različitih aktivnosti usmerenih na slobodno vreme mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma*)

–poseduju sposobnost samostalnog pripremanja i održavanja prezentacija za mlade

–umeju da ostvare značajne odnose sa mladima i da koriste „*okruženje slobodnog vremena*“ za obrazovno razvojne procese mladih

–razumeju animaciju, upotrebu igara, vežbi i zabave u obrazovne svrhe

- primenjuju prvi princip omladinskog rada: „Podsticanje aktivnog učešća mladih“ uključujući i ostvarivanje ravnopravnih mogućnosti za socijalno isključene grupe mladih
- budu sposobni da procene eventualne rizike u planiranju aktivnosti i osveste praktičnu primenu politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Značaj i svrha omladinskog aktivizma i volontiranja (pojmovi, aktivizam, aktivno učešće, volontiranje, razvoj zajednice i poveznica sa omladinskim radom i razvojem mladih)
- Aktivnosti usmerene na kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, podsticanje volonterizma i aktivizma, *(kulturno-umetničke, sportske, zabavne aktivnosti, debate, radionice, ulične akcije, sastanci, okrugli stolovi, tribine i sl)*
- Liderstvo i različiti tipovi liderstva
- Planiranje i organizovanje javnih događaja (praktični koraci), kao i procena rizika u skladu sa politikom o zaštiti sigurnosti dece i mladih
- Pojmovi: facilitacija, vršnjačka edukacija, radioničarski rad, prezentacija i njihove međusobne razlike
- Definisanje timskog rada i uloge u timu
- Uključivanje i ostvarivanje ravnopravnih mogućnosti za socijalno isključene grupe mladih (prvi princip omladinskog rada: „Podsticanje aktivnog učešća mladih“)

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenljivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

- Prepoznavanje potrebe grupe, pojedinaca/ki i zajednice i motivisanje mladih na aktivizam i aktivno učešće
- Definisanje grupe, grupnog rada, grupne kohezije i grupne dinamike;
- Uloga omladinskog kluba i centra u sprovođenju aktivnosti slobodnog vremena mladih, podsticanja aktivizma i aktivnog učešća u donošenje odluka
- Planiranje i organizovanje aktivnosti slobodnog vremena (*javni događaji, ulične akcije, kulturno-umetničke, sportske aktivnosti slobodnog vremena i sl*) poštujući politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih (procena rizika), kao i uključivanje socijalno isključenih grupa mladih
- Praktična primena timskog rada i uloga u timu
- Planiranje radionica, sprovođenje radionica u upotreba metoda neformalnog obrazovanja (*poštujući politike o zaštiti i sigurnosti dece i mladih (procena rizika), kao i uključivanje socijalno isključenih grupa mladih*)
- Veštine facilitacije, radioničarskog rada i prezentacije
- Razvijanje značajnih odnosa sa mladima korišćenje „*okruženja slobodnog vremena*“ za obrazovno razvojne procese mladih
- Upotreba igara, vežbi i zabave u obrazovne svrhe

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 25 časova (4 radna dana)

Zadatak posle modula

Napisati plan i program aktivnosti slobodnog vremena i aktivizma mladih unutar omladinskog kluba za period od 7 dana. Plan treba da sadrži; opis aktivnosti, cilj aktivnosti, vreme održavanja, procenu rizika i kako se uključuju mladi iz socijalno isključenih grupa.

Predložena literatura:

- NAPOR, KOMS, NAKZM (2015): „Rečnik omladinske politike“
- Rodić. M, Radić D, Kalaba. V., (2013); „Zaštita i sigurnost dece i mladih u omladinskom radu“, Novi Sad, Centar za omladinski rad
- Vojnić Tunić, K. (2008) Praktični priručnik za omladinski rad u zajednici, Subotica, Centar za omladinski rad

- (ur.) Bu, A., Aleksandrović, M., Koprivica, I. (2007): *Priručnik za NVO aktiviste i aktivistkinje*, EHO, Novi Sad.
- Brander, P. i drugi (2007): *KOMPAS: priručnik za obrazovanje mladih za ljudska prava*, Grupa Hajde da..., Beograd.
- Rice, W. (1984): *Great ideas for small youth groups*, Zondervan Publishing House, Michigan, USA.
- COE: „T-Kit 8 – “Social Inclusion”
- NAPOR: „Standardi za osiguranje kvaliteta programa omladinskog rada“
- Kalaba. V. (2008): „Kako razumeti omladinski rad u zajednici“, Beograd, Forum Syd Balkans Programme
- Kalaba, V., Čirgić T. (2013) Aktivni mladi za aktivne zajednice, Forum MNE i Centar za omladinski rad, Podgorica
- Prendiville, P. (1995.) „Developing Facilitation Skills“, Combat Poverty Agency, Bridge Water Centre, Dublin
- Grupa „Hajde da...“ (2007.) „Bez ispadanja – priručnik za korišćenje nekompetitivnih igara u radu sa heterogenim grupama“, Beograd

V MODUL –INFORMISANJE MLADIH

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Upoznavanje sa osnovama informisanja mladih - Osposobljavanje polaznika/ca da pruže mladima informacije na osnovu kojih mladi donose informisane odluke	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa budu sposobni da: - razumeju Evropsku povelju o informisanju mladih, - razumeju ulogu infomisanja mladih u omladinskom radu i razvoju mladih, - traže, kreiraju i upravljaju kvalitetnim informacijama od značaja za mlade, - umrežavaju se sa različitim akterima i poznaju praktične osnove odnosa sa javnošću, - prilagođavaju informacije za

- specifičan uzrast mladih,
- putem različitih metoda i kanala informisanja dosegnu različite grupe mladih u njihovim primarnim okruženjima,
- koriste nove medije (portale, forume, blogove, društvene mreže) u svrhu informisanja mladih
- obučavaju mlade da traže i prepoznaju kvalitetne informacije,
- razumeju koncept bezbednosti mladih na internetu,
- pružaju usluge informisanja koje su prilagođene mladima, uključujući direktno informisanje (licem u lice),
- rade u okviru zakonskih okvira (zakon, intelektualno vlasništvo)

SADRŽAJ

Onlajn učenje

Onlajn modul je prvenstveno namenjen za sticanje znanja, odnosno namenjen je savladavanje teorijskog dela modula koji obuhvata sledeće oblasti:

- Evropska povelja o informisanju mladih,
- Vrste informisanja i medija
- Odnosi sa javnošću, preporuke kako sprovesti javni nastup
- Zakon o informacijama
- Pristup informacijama
- Tehnike ispitivanja informativnih potreba mladih i kreiranje programa na osnovu njih

Završavanje onlajn modula od strane polaznika/ce je preduslov za učešće u daljem procesu obuke kroz direktan rad. Metodologija za on line učenje mora biti interaktivna (grupne diskusije, individualni radovi, video klipovi, dokumenti, testovi i sl.). Onlajn modul mora da sadrži komponentu provere usvojenog znanja polaznika/ce.

Direktan rad sa grupom

Praktična primenjivost obrađenih teorija kroz onlajn modul, kao i sticanje veština, sposobnosti i preispitivanje vrednosti se obrađuje putem modularne nastave, a obuhvata sledeće oblasti:

Razumevanje Evropske povelje o informisanju mladih i važnost informisanja mladih u procesu donošenja informisanih odluka kako bi napravili pozitivne životne izbore i postali samostalni. Zaštita ličnih podataka mladih koji učestvuju u aktivnostima Traženje i kreiranje kvalitetnih informacija, Jasnoća, relevantnost, tačnost, i prilagođenost informacija specifičnoj ciljnoj grupi. Upotreba novih medija za informisanje mladih. Praktične veštine osnova odnosa sa javnošću. Praktične veštine informisanja mladih (lice u lice). Postavljanje pitanja u razvojne svrhe.

Broj časova direktnog rada sa grupom: minimum 15 časova (2.5 radna dana)

Literatura:

- Evropska povelja o informisanju mladih, Bratislava, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/page/european-youth-information-charter-0>
- Principi informisanja mladih putem interneta, Rotterdam, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/page/principles-online-youth-information>
- Vodič za kvalitet i sigurnost na internetu - priručnik za informisanje mladih putem interneta, Evropska agencija za informisanje i savetovanje mladih (ERYICA), <http://eryica.org/news/guide-safety-and-quality-online-new-look>
- Osnovna polazišta za suzbijanje govora mržnje na internetu, Gavan Titley, Britanski institut za ljudska prava, Laszlo Foldi, Savjet Evrope, 2012, <http://act4hre.coe.int>

Zadatak nakon modula:

Istražiti koje su potrebe mladih u lokalnoj zajednici i koje informaciju su važne mladima. Na osnovu prikupljenih podataka i obrađenih upitnika, odabrati temu koja je od važnosti za mlade i bazirana na njihovim potrebama. Kreirati informacije prilagođene specifičnoj grupi, a koje će se distribuirati putem društvenih mreža. Nakon završenog procesa napisati izveštaj min. četiri A4 strane, koji će obuhvatiti;

- obrađene upitnike o potrebama mladih u lokalnoj zajednici
- plan informisanja mladih na određenu temu
- razvijen materijal
- broj mladih dosegnut akcijom
- print screen sa društvenih mreža

VI MODUL –PRAKSA U OMLADINSKOM RADU U ZAJEDNICI

USLOV: Polaznik/ca započinje modul nakon uspešno završenog 3. modula.

CILJEVI	ISHODI UČENJA
- Razviti kod polaznika/ca lična i profesionalna znanja, veštine, stavove i vrednosti relevantne za potrebe prakse u informisanju mladih, podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih u omladinski rad - Razviti kod polaznika sposobnost samo-refleksije i rada na svojim kompetencijama - Osposobiti polaznike/ce za praktičnu primenu omladinskog rada u različitim kontekstima - Omogućiti polaznicima/ama da praktično iskuse različite metode koje se koriste u omladinskom radu u zajednici.	Od polaznika/ca se očekuje da na kraju kursa razviju sledeće sposobnosti: – Uspostavljanje direktnog kontakta i profesionalnog odnosa sa mladima (pojedincima i grupama) u različitim okruženjima – Prepoznaju potrebe mladih i kreiraju dugoročan program i pojedinačne sesije/aktivnosti za podsticanje aktivizma/volonterizma kod mladih. Ovo uključuje i procenu rizika i delovanje u skladu sa politikom zaštite i sigurnosti dece i mladih, kao i evaluaciju uspešnosti ostvarenih rezultata. – Dugoročno rade sa mladima u cilju njihovog ličnog i socijalnog razvoja – Motivisanje mladih za aktivno učešće u društvu i u procesima donošenja odluka – Koriste različite aktivnosti i metode u cilju podsticanju aktivizma/volonterizma i uključivanja socijalno isključenih grupa mladih u omladinskom radu (radionice, ulične/javne akcije, aktivnosti slobodnog vremena, prezentacije, facilitacija sastanaka, itd) – Koriste okruženje „slobodnog

vremena“ za obrazovne procese mladih

- Samoprocena ličnog razvoja u odnosu na praktične veštine i razumevanje prakse u omladinskom radu

SADRŽAJ

Praktični rad, odnosno profesionalna praksa je ključni deo obrazovanja za omladinske lidere/ke (aktiviste/inje) i neophodna je za stručno usavršavanje u oblasti profesionalnog omladinskog rada u zajednici.

Polaznici/ce imaju zadatak da oforme grupu dece i mladih od 13 do 18 godina (8-10 mladih po osobi). Preporuka je da polaznici/ce rade sa vršnjacima ili mladima mlađim od njih samih, kao i da vode radionice u paru.

Kroz praksu je važno uspostaviti saradnju sa relevantnim društvenim akterima kako bi se polaznici/ce osposobili/e za obavljanje sopstvenog zanimanja.

Praktični rad će polaznicima/cama obezbediti priliku da:

- Planiraju, sprovode i evaluiraju odgovarajuće intervencije u omladinskom radu u zajednici
- Razviju sopstvene praktične kompetencije
- Ispitaju primenu teorije u praksi
- Sprovode procedure o zaštiti i sigurnosti dece i mladih u praksi
- Praktično primenjuju Etički kodeks omladinskih radnika/ca

Trajanje modula	Obaveze polaznika/ca
– direktan rad sa mladima: 50 sati – priprema radionica: 25 sati – analiza radionica: 25 sati – preporuka je da se praksa u omladinskom radu sprovede u kontinuitetu u periodu od 2 do 5 meseci	– Izrada projektnog predloga i izrada 25 planova sesija – 25 analiza i refleksija radionica/sesija (25 sati) – Direktan rad sa mladima (ne uključujući pauze) 8-10 mladih po polazniku/ci (50 sati direktnog rada – oko 25 sesija)

Metode izvođenja nastave

Praktičan rad se sastoji od ukupno 100 časova.

Direktan rad sa mladima obuhvata 50 časova koji treba da se realizuje u vremenskom intervalu od 2-5 meseca. U direktnom radu polaznik/ca koristi metode neformalnog obrazovanja i slobodno vreme mladih za obrazovne procese. Od polaznika/ce se očekuje da koristi različite aktivnosti i metode u cilju informisanja, provođenja kvalitetnog slobodnog vremena i podsticanja aktivizma/volonterizma.

Od polaznika/ce se očekuje da planira celokupan program (projektni predlog) i izvrši pripremu pojedinačnih sesija (25 sesija), kao i analiza i refleksija radionica/sesija (25 sati).

Metode iskustvenog učenja treba da budu zastupljene u velikoj meri. Pri tome se ispitivanje i istraživanje sopstvenih veština, stavova i usvajanja znanja vrši kako kroz direktan rad sa mladima, tako i kroz analizu i kritički osvrt na obavljene zadatke.

Predložena literatura:

- Alan Dearling, Howard Armstrong (1994) *The new games book*, Dorset, RHP
- Heinz Klippert (2001) *Kako učiti uspešno u timu – Zbirka praktičnih primjera*, Zagreb: EDUCA
- Neca Jović, Dragan Kuveljić (2005) *Kako stvarati prijatnu atmosferu za učenje – riznica igara*, Beograd: Kreativni centar

MENTORSTVO

Tokom kurseva, polaznicima/ama su na raspolaganju mentori/ke koji im pomažu u njihovom profesionalnom i ličnom razvoju. Ujedno predstavljaju podršku u procesu učenja, a u skladu sa ciljevima kursa.

Mentori/ke su osobe koje imaju ekspertize iz oblasti omladinskog rada u zajednici i mentorstvu.

Svaki polaznik/ca ima 3 susreta sa svojim mentorom/kom u toku jednog kursa, a ukupno 8 časova direktnog mentorstva. Mentorstvo se vrši putem direktnog susreta, posetama praktičnom radu i onlajn (i-mejl, Skajp, i sl).

Broj susreta	Kada	Trajanje
1. mentorstvo	U toku 1. modula	1 čas
Onlajn	Između 2. i 3. modula	1 čas
2. mentorstvo	U toku 3. ili 4. modula	1 čas
Onlajn	Između 4. i 5. modula	1 čas
3. mentorstvo	Poseta praktičnom radu i održavanje mentorstva	3 časa

Osnovna svrha mentorstva je praćenje i usmeravanje ličnog i profesionalnog razvoja polaznika/ce, kao i pružanje podrške u postavljanju i prevazilaženju razvojnih ciljeva.

Obaveza mentora/ke je:

- Upoznavanje polaznika/ca sa procesom mentorstva i šta podrazumeva mentorstvo
- Kreiranje plana za lični rast i razvoj polaznika/ce
- Testiranje vrednosti i uverenja polaznika/ca i postavljanje razvojnih zadataka polazniku/ci
- Osposobljavanje polaznika/ca za reflektivnu praksu i samoprocenu
- Osposobljavanje polaznika/ce za kreiranje ličnog profesionalnog plana razvoja
- Vođenje evidencije o razvoju polaznika/ce odnosno beleške sa sesija mentorstva
- Pružanje podrške pri planiranju i sprovođenju praktičnog rada (pisanje projektnih predloga i planova sesija)
- Vršenje procene dostavljene dokumentacije od strane polaznika/ca vezane za praktičan rad (projektni predlog, pripreme i analiza sesija)
- Poseta praktičnom radu i vršenje procene praktičnih veština polaznika/ca
- Izveštaj o proceni veština sa praktičnog rada, kao i izveštaj o celokupnom napretku polaznika/ce od početka do kraja procesa
- Učestvovanje u finalnoj proceni polaznika/ca
- Reagovanje u slučaju kršenja etičkog kodeksa i povrede akademske časti

ISHODI UČENJA POLAZNIKA/CA

- Razumevanje procesa mentorstva
- Sposobnost reflektivne prakse kao alata za kontinuirano učenje i razvoj
- Sposobnost kreiranja ličnog i profesionalnog plana razvoja